

Minitendr č. 2 k veřejné zakázce č. j. VZ21/2018 – Analýzy plnění požadavků zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu – pro potřeby Rady Českého rozhlasu.

ANALÝZA POŘADU ČESKÉHO ROZHLASU PLUS NÁZORY A ARGUMENTY

Analýza nedělní diskuse u kulatého stolu ze dne 5. května 2019
(moderátor Ondřej Konrád)

SRPEN 2019

ANALÝZA POŘADU ČESKÉHO ROZHLASU PLUS NÁZORY A ARGUMENTY

Analýza nedělní diskuse u kulatého stolu ze dne 5. května 2019
(moderátor Ondřej Konrád)

OBSAH

1. ZADÁNÍ ANALÝZY	4
1.1. Převedení cílů formulovaných zadavatelem do jazyka analýzy	5
2. TEORETICKÁ VÝCHODISKA	6
2.1. Pluralita a diverzita jako podmínka žurnalistická profesní objektivitu	6
2.2. Názorová pluralita a rozmanitost	7
2.3. Mediální rámce a mechanismy jejich uplatňování	9
3. METODY A TECHNIKY ANALÝZY	10
3.1. Diskurzivní analýza	10
3.2. Konverzační analýza	10
4. ANALYTICKÁ ČÁST	13
4.1. Základní charakteristika pořadu <i>Názory a argumenty</i>	13
4.2. Byly adekvátně uváděny afiliace pozvaných respondentů?	14
4.3. Do jaké míry naplnil analyzovaný pořad požadavek na komplexní reprezentaci společenské reality, a to ve smyslu zastoupení názorové plurality, rozmanitosti?	14
4.3.1 Analýza otevřené plurality	14
4.4. Dopouštěl se moderátor favorizace či defavorizace respondentů, nebo subjektů a idejí, o kterých se v pořadu hovořilo?	17
4.4.1. Analýza reflexivní plurality	17
4.4.1.1. Řízení rozpravy: dva relativně uzavřené, ale propojené komunikační obvody	18
4.4.1.1.1. První komunikační obvod: konverzace moderátora s respondenty	19
4.4.1.1.2. Druhý komunikační obvod: konverzace mezi respondenty	22
4.4.2. Jednostranné rámování: reálné dobro vs. virtuální zlo	23
4.4.2.1. De/favorizační mechanismy v kontextu žurnalistické objektivitu	24
5. HLAVNÍ ZÁVĚRY	26
6. SEZNAM POUŽITÉ A REFERENČNÍ LITERATURY	29
7. PŘÍLOHA	33

1. ZADÁNÍ ANALÝZY

Objednatel Rada ČRo formuloval základní požadavky pro předloženou analýzu následujícím způsobem (Příloha č. 1):

Předmět zadání:

Odborná analýza nedělní diskuse u kulatého stolu ze dne 5. května 2019 (moderátor Ondřej Konrád), a to ve smyslu naplnění normativních, odborných a profesionálních požadavků kladených na médium veřejné služby.

Požadavky a cíle analýzy:

Cílem analýzy je zjistit, nakolik si ČRo během zkoumaného pořadu počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v zákoně č. 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu (dále jen „ZČRo“) a v Kodexu Českého rozhlasu (dále jen „Kodex“). Zásadní zřetel nechtě je brán k § 2 ZČRo a k Preambuli a článkům 6 a 7 Kodexu, kde jsou vymezeny hlavní úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání vážící se zejména k problematice:

- a) poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů,
- b) působení ČRo coby fóra pro veřejnou diskusi, v níž je možno vyjadřovat široké spektrum názorů a hledisek,
- c) nezávislosti a nestrannosti novinářské práce ČRo, a to včetně závazných pravidel práce redaktorů a moderátorů ČRo (čl. 7 Kodexu ČRo).

1.1. Převedení cílů formulovaných zadavatelem do jazyka analýzy

- a) V bodě b) klade zadavatel otázku, zda byly přesně uváděny *afiliace respondentů*, a de facto se tak ptá i na to, zda posluchači dostali dostatečnou informaci o profilu diskutujících, aby jim tato informace pomohla vytvořit *podmínky pro svobodné vytváření názorů*. Jinými slovy, aby si dokázali propojit obsahy řečené v diskusi s profily diskutujících, s jejich profesní dráhou a hodnotovou identitou apod.
- b) V bodě a) akcentuje objednatel význam komplexní reprezentace společenské reality, kterou chápe jako zastoupení názorové plurality, rozmanitosti, přičemž vychází ze Zákona 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu a Kodexu Českého rozhlasu. Vzhledem k formátu dané diskuse půjde: (a) o analytický popis artikulovaných ideových a hodnotových orientací, (b) o analýzu diskutovaných subtémat optikou požadavku na jejich komplexní reprezentaci.
- c) V bodu c) objednatel požaduje posouzení, zda se moderátor diskuse nedopustil nějakých podob favorizace či naopak defavorizace. Zadavatel akcentuje čl. 6.13 Kodexu ČRo, který zapovídá profesionálním komunikátorům ČRo, „aby posluchač nemohl rozpoznat, jaký názor mají na věc, o níž informují“. V dané souvislosti se soustředíme na to, jakým způsobem moderátor diskusi řídil, nebo ji využíval jako prostor pro sebezprezentace vlastních názorů.

Uvedeným otázkám jsme se věnovali nejen v teoreticko-konceptualizační části, ale především při vlastní analýze, jejíž zjištění jsou shrnuta v hlavních závěrech, které v několika stručných tezích odpovídají na otázky objednatele.

2. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Pro naplnění výše exponovaného zadání je třeba přiblížit základní konceptuální aparát, ze kterého bude analýza vycházet. Primárně jde o následující klíčové teoretické koncepty: (a) žurnalistickou profesní objektivitu, (b) obsahovou pluralitu, (c) mediální rámce.

2.1. Pluralita a diverzita jako podmínka žurnalistická profesní objektivita

Normativní koncepce žurnalistické objektivita vychází z předpokladu, že je jí možné dosáhnout či přesněji, že je možné se tomuto normativnímu horizontu alespoň přiblížit.

Hledání co nejpřesnějšího vymezení této kategorie je předmětem dlouhodobého sporu, který se v zásadě týká otázky, do jaké míry je metodologicky korektní normativně měřit objektivitu symbolicky konstruovaných, tedy vždy subjektivně zatížených lidských komunikátů. Tato diskuse stále trvá, respektive oba tábory – skeptický i normativistický – stojí na svých pozicích. Výsledkem tohoto stavu je pouze kompromisní akceptace „žurnalistické objektivita“, a to nejen v domácí mediální legislativě, které chybí jasná a operacionální definice.

Jinými slovy, domácí mediální legislativa nechává formulaci operacionální definice na konkrétní situaci s vědomím, že objektivita (zvláště ta žurnalistická) představuje ve společenských vědách cosi velmi těžko uchopitelného, respektive situačně podmíněného. I v naší analýze tak budeme konstruovat operacionální definice objektivita a plurality de facto ad hoc, ve vazbě na podmínky určené Zadávací dokumentací, respektive respektive na specifika daného diskusního formátu

Toto ad hoc vymezení sice zpochybňuje striktně objektivistický, pozitivistický předpoklad univerzální srovnatelnosti použitých měřících nástrojů, má ale své opodstatnění v tom smyslu, že umožňuje vyhnout se mechanické volbě indikátorů a poskytuje prostor pro tvůrčí, zkušenostně založenou tvorbu operacionálně adekvátních indikátorů, což ale vede k tomu, že každá podobná analýza pracuje vždy s poněkud odlišným teoretickým i metodologickým instrumentáři, respektive s jeho odlišnou aplikací.

Pro naplnění cílů této analýzy budeme vycházet z Westerstahlovy (1983) definice, kterou modifikujeme tak, aby ji bylo možné aplikovat na analýzu zadaného obsahu. Westerstahl nahlíží na objektivitu z pohledu faktičnosti a nestrannosti mediálního výstupu. Budeme tak věnovat pozornost tomu, do jaké míry byli diskutující a zvláště ideje, které komunikovali, podrobeny favorizaci či defavorizaci, které definujeme následujícím způsobem: (a) favorizaci jsme identifikovali na úrovni mluvčího, resp. komunikovaných idejí a hodnot, ale

i u nepřítomných subjektů, kterých se diskuse dotýkala. Jde o záměrné i nezáměrné, zvukové, resp. verbální připsování pozitivního statusu

aktérům komunikační situace a/nebo jejich idejím, a to formou, která posiluje jejich hodnotu, resp. připisuje jim pozitivní status, (b) defavorizaci jsme identifikovali na úrovni mluvčího, resp. komunikovaných idejí a hodnot, ale i u nepřítomných subjektů, kterých se diskuse dotýkala. Jde o záměrné i nezáměrné zvukové, resp. verbální připsování negativního statusu aktérům komunikační situace a/nebo jejich idejím formou, která oslabuje jejich hodnotu, resp. připisuje jim negativní status. Za speciální případ defavorizace chápeme potlačování či zamlčování věcně a tematicky relevantních ideových perspektiv, názorů a postojů.

Vycházeli jsme současně z toho, že jednou z podmínek, aby měl novinář-moderátor kontrolu nad de/favorizačními postupy je vyvažování (a) *dostatečně širokého spektra názorů* na diskutovanou problematiku, (b) poskytování *rovnocenného prostoru* zastáncům jednotlivých ideových, hodnotových a názorových proudů.

Objektivní žurnalistická profesní praxe musí vždy sledovat cíl zprostředkovat co nejširší spektrum idejí, hodnot a názorů. Pokud ovšem neporušují obecné zákonné a etické normy zakotvené v českém zákonodárství, respektive ve speciálních normách, které vymezují chování masových médií a zapovídají podporu hnutí a ideologií, jež hodnotovou pluralitu de facto potlačují.

Současně jsme akcentovali jako podmínku objektivně řízené diskuse:

- a) respekt k faktičnosti komunikovaného obsahu (jeho pravdivost, informativnost, relevance)
- b) respekt k nestrannému přístupu k respondentům a jimi komunikovanému obsahu.

Vzhledem k zadání analýzy budeme sledovat dvě hlavní dimenze profesní praxe uplatněné v daném diskusním pořadu:

- a/ výběr diskutujících, respektive do jaké míry reprezentují z pohledu zvoleného tématu co nejširší, či alespoň elementárně vyvážené relevantní názorové spektrum,
- b/ do jaké míry podporoval moderátor názorovou pestrost dané diskuse, respektive, zda zastupoval nepřítomné ideové a názorové perspektivy.

2.2. Názorová pluralita a rozmanitost

Jak plyne z výše vymezených cílů, zadavatel klade otázku, zda zvolená diskuse naplnila požadavek *názorové plurality a rozmanitosti*. Jinými slovy, akcentuje podporu *plurality* analyzované diskuse pořadů jako klíčových kritérií dobré profesní praxe.

V odborné rozpravě bývá pluralita médií spojována s *korektní a proporcionální reprezentací různých kulturních, sociálních skupin, lokálních a regionálních komunit, včetně širokého spektra politických, náboženských a ideologicky (i minoritně) definovaných kolektivů a jejich názorů.*

Jde o tzv. *interní (obsahovou) pluralitu*, do které se promítá sociální, politická, ekonomická a kulturní různorodost společnosti, která by se měla ve zpravodajských médiích manifestovat co nejširší škálou názorů na různorodé veřejné události.

V rámci interní plurality *rozlišujeme její otevřený a její reflexivní typ*. První akcentuje spíše kvantitativní, statisticky proporční zastoupení názorů veřejnosti, respektive různých společenských uskupení – mainstreamovými politickými stranami a hnutími počínaje a alternativními či zájmovými aktivitami neoficiálních či nesystémových uskupení konče. *Otevřená pluralita* pořadu odráží míru mediální selektivity/homogenity prezentovaných názorových skupin a hodnot, resp. **kdo** a **co** bylo komunikováno. Druhý typ, *reflexivní pluralita*, akcentuje míru hodnotové/ideologické shody mezi mediálními obsahy preferencemi/očekáváními obecné populace. V případě naší analýzy pak půjde především o styl moderace. Nejde tak jen o to, do jaké míry diskuse vyváženě reprezentovala komunikované subjekty, a jak šíří jejich spektra ovlivnil výběr respondentů, ale také o to, **jak** pluralitu a spektrum komunikovaných hodnot ovlivňoval způsob moderace.

Vzhledem k tomu, že pro naši analýzu nejsou k dispozici data o hodnotové či ideologické poptávce posluchačů daného pořadu, budeme normativně předpokládat (jak de facto očekává Zákon o ČRo i Kodex ČRo), že očekávání posluchačů daného pořadu/diskuse byla širokospektrálně hodnotově rozložená.

Jinými slovy, zaměřili jsme se jak na míru a) *otevřené plurality* pořadu jako reprezentace co nejširšího spektra společenských skupin a jejich názorů, tak b) na analýzu *reflexivní plurality*, která odráží rozmanitost užitých hodnotových rámců nastolovaných moderátorem. Obě dimenze jako celek indikují míru „*boje o diskurz*“, chápaného jako soupeření různých hodnot, ideologických významů a subdiskurzů, respektive míru homogenně hegemonní efektivity některého z nich. Míra plurality obsahu je zde chápána jako produkt střetu širokého spektra dominantních a kontradominantních či kontrahegemonních diskurzů (Philo, 1995; Thetela, 2001).

Podpora obsahové plurality by měla tlumit či korigovat obtížně potlačitelné tendování zpravodajských médií k homogenizujícímu, hlavnímu názorovému proudu, který přehlídí okraje hodnotového spektra. Tento *maistreaming*, jak uvedený mechanismus označuje Gerbner (Morgan, Signorielli, 1990), je zvláště silný v médiích, která cílí na majoritní mediální konzumenty a podporuje uzavírání stranicko-politického systému, respektive nenápadně zplošťuje názorové spektrum veřejné rozpravy. Podpora plurality médií by tak

měla udržovat a podporovat otevřenou společnost v té podobě, jak ji v nejobecnějším smyslu vymezují tři metaforická pojmenování médií jako: *trhu idejí, veřejného fóra a společenského zrcadla* (Ekron, 2008; Entman, Wildman, 1992). Tyto metafory nesou očekávání pravdivého, autentického a věrného popisu reality, který je produktem profesních praxí, rutin i textových konvencí, jež by měly v pluralitě svého užití sloužit naplnění profesní žurnalistické objektivitě. Naše analýza pracuje s dvěma těmito očekáváními. S metaforou „zrcadla“ a „fóra“. V prvním případě nás zajímalo, zda daná

rozprava zrcadlila vyváženě celé relevantní hodnotové spektrum, nebo byla tato funkce narušována nějakou formou strukturální nerovnováhy, např. skladbou pozvaných hostů. U druhého očekávání jsme sledovali, zda diskuse představovala „veřejné fórum“, které je schopno aktivně formovat různé relevantní kulturní identity (např. evropskou, národní, liberální apod.).

Toto základní teoreticko-konceptuální východisko by nám mělo pomoci získat odpověď na otázku, zda daná diskuse (její dramaturgie i moderace) sloužila hegemonnímu výkladu sociální reality, nebo naopak poskytla posluchačům širší, tedy variantní spektrum hodnotových soudů a názorových rámců.

2.3. Mediální rámce a mechanismy jejich uplatňování

Naplňování normativních objektivisticko-pluralitních očekávání značně ovlivňuje editoriální zarámování diskuse, na kterém se podílí především moderátor.

De/favorizační spin tak budeme posuzovat také na základě analýzy tohoto typu zarámování, které má meta-komunikativní povahu (Van Gorp, 2005). Moderátor vědomě či nevědomě vede či napovídá mediálním konzumentům (posluchačům), jak mají interpretovat a hodnotit dané obsahy. Bateson (2006) i Goffman (1974) se shodují v tom, že interpretační rámec současně definuje situaci a determinuje lidskou reakci na ni, a tím pádem může omezovat nebo naopak podporovat pluralitu mediálních obsahů.

V analýze tak budeme vycházet z předpokladu, že editoriální (dramaturgické a moderátorské) rámce ovlivňují reprezentaci skutečnosti tím, jak zvýznamňují či naopak potlačují nebo zamlčují relevantní informace, postoje a hodnoty. Je zřejmé, že podle této definice způsob zarámování nejen mění povahu komunikované informace, ale ovlivňuje i míru plurality celého pořadu.

Klíčovou roli zde hrají mechanismy *selekce a zvýznamňování*, které chápe Entman (1993) jako určující pro celý proces zarámování. Zarámovat nějakou událost „*znamená vybrat některé aspekty vnímané reality a zvýznamnit je v komunikovaném textu takovým způsobem, aby prosazovaly určitou definici problému, kauzální interpretaci, morální*

Analýza diskusního pořadu Názory a argumenty: kulatý stůl Plus vysílaný dne 5. května 2019 hodnocení a/nebo doporučení“. Bude nás proto zajímat, jak moderátor dané diskuse rámoval jednotlivá sub/témata, respektive zda podporoval pluralitu rozpravy, nebo ji naopak uzavíral.

3. METODY A TECHNIKY ANALÝZY

Na základě zadání jsme se soustředili na významové akcenty, které připisovali mluvčí diskusním subtématům, respektive na to, jak moderátor ovlivňoval komunikační (konverzační) chování respondentů. Vzhledem k tomu, že je předmětem analýzy pouze jediná diskuse, vycházela analýza z kvalitativního paradigmatu, a bude tak kombinovat prvky diskurzí (Gee, 1999) a konverzační analýzy (Hutchby, 2006).

3.1. Diskurzí analýza

Z Geeho koncepce diskurzí analýzy (Gee, 1999) vyplývá, že při každém simultánním použití jazyka konstruují komunikátoři sociální realitu za pomoci sedmi základních významových operací, které Gee označuje jako: *zvýznamňování, aktivity, identity, vztahy, politiku sociálních statků, spojování, znakové systémy a formy vědění*. Všechny tyto součásti komunikační situace jsou vzájemně provázány tak, aby každá z komponent dávala význam zbývajícím šesti. V naší aplikaci metody soustředili zvláště na následujících pět mechanismů: a) *zvýznamňování*, které formou promluv realizovali mluvčí (moderátor, respondenti), které připisovali diskutovaným tématům; b) *aktivity*, které mluvčí (moderátor, respondenti) využívali k podpoře vlastních názorů, nebo k de/favorizaci subjektů, o kterých referovali; c) *identity*, respektive na způsob, jak se mluvčí (moderátor, respondenti) skrze své promluvy identifikovali komunikovanými idejemi, názory a hodnotami a jaké identity z takové sebe prezentace vzešly, d) *vztahy*, které mluvčí (moderátor, respondent) ne/podporují, či e) jakou *politiku sociálních statků*, považují za „normální“, „vhodnou“ a „správnou“. Při analýze budeme věnovat zvláštní pozornost kategorii f) *spojování*, která indikuje, do jaké míry mluvčí akcentovali svou pozici jako spojitou/ oddělenou od věcí, o kterých referoval (např. idejích, politických stranách apod.). Vzhledem k fragmentárnosti analyzovaných výpovědí (diskutujících i moderátora) byly využity a interpretovány jen nejdůležitější komponenty, indikující primárně de/favorizační strategie.

3.2. Konverzační analýza

Druhá metoda, která bývá užívána pro analýzu rozhlasových a televizních diskusí, je tzv. konverzační analýza¹ (Hutchby, 2006: 141-159). Některé její prvky využijeme zvláště pro

¹ Označení *konverzační* není zcela přesné, jelikož záběr KA je širší a nesoustřeďuje se pouze na „konverzaci“ jako izolovanou kategorii. Spíše bychom mohli říci, že se KA zabývá jakoukoliv formou verbálního komunikačního jednání, které zahrnuje interakci mezi dvěma či více participanty. Anglický termín *talk-in-*

analytický popis profesního chování moderátora při řízení sekvenčního konverzačního procesu založeného na výměně otázek a odpovědí mezi ním a jeho respondenty. Zaměříme se zvláště na to, jaké konverzační techniky užíval moderátor při konstrukci hodnotových identit respondentů i diskutovaných témat a jejich vztahů. Aplikace KA nám tak umožnila přiblížit konverzační chování účastníků diskuse, respektive vliv moderace na toto chování (Greatbatch, 1992; Tolson, 2001). Přesněji řečeno, umožnila nám přiblížit, jak moderátor přizpůsoboval řízení diskuse její dynamické kontextuální proměně. Tedy tak, aby nedocházelo ke konverzační nerovnováze a z ní vyplývajícím de/favorizacím.

Pozice moderátora je v tomto smyslu dvojdomá – nese v sobě jak prvky *neutrality* (jak káží profesní pravidla), tak prvky *neutralismu* (Greatbatche, 1998). Normativní profesní požadavky nahlízejí novináře jako neutrální nástroj, jehož prostřednictvím jsou extrahovány relevantní informace od dotazovaného. Skutečností ale je, že novináři, moderátory nevyjímaje, nejsou apriori neutrálním médiem, ale dosahují tohoto připsaného statusu za pomoci sady speciálních diskurzivních (profesních) praxí (Metzger, 2005), které často zastírají jejich hodnotové angažmá a maskují intence, které uplatňují například při kladení otázek. Speciálně moderátoři používají rutinní strategie a techniky, které umožňují jejich respondentům, aby se *vyzpovídali*, a přijímají tak profesní roli *posluchače-zpovědníka*, jenž má právo *definovat*, jelikož nejen vyžaduje *přiznání*, ale uděluje i *testy* a *odměny* a v řadě případů nabízí i *rozhrěšení*. Uplatňuje tak sociální kontrolu legitimizovanou veřejným zájmem, jelikož definují co z toho, co říkají, je a co není Pravda. Eliminují tak například *outsidery*, kteří neznají pravidla „správné řeči“, která určují, co je a co není možné říci. Jde fakticky o formu „disciplinace“, která má povahu vytváření souhlasu bez použití mocensky násilných prostředků. Přesněji, jde o specifickou techniku reprodukce dominantní ideologie (Volek, Urbániková: 293), kterou je schopna KA odhalit například ve formě rétorické kamufláže zastírající skutečné záměry „zpovědníka“.

Při aplikaci vybraných prvků KA jsme vycházeli z následujících teoreticko-metodologických principů a předpokladů:

- 1/ vzájemná konverzace účastníků diskuse (včetně moderátora) představuje formu sociálního jednání,
- 2/ vzájemnou konverzaci účastníků diskuse (včetně moderátora) determinuje situační kontext,
- 3/ diskusní formát typu *Názorů a argumentů Plus* vychází ze sekvenční organizace konverzačních výměn, resp. promluv respondentů. V diskusních pořadech se vyskytují

interaction je v tomto smyslu přesnější. Konverzační analýza chápe komunikaci, včetně té komunikované masově prostřednictvím diskusních formátů, jako formu sociálního jednání, které se v případě dané diskuse odehrávalo ve specifickém prostředí rozhlasového studia, které vytváří jak pro mluvčí, tak pro posluchače interakční kontext, jemuž přizpůsobují své komunikační chování i jeho dekodování. Konverzační analýza zdůrazňuje skutečnost, že jednotlivé promluvy nejsou pronášeny jako izolované formy sociálního jednání, ale jako jednání, které je determinováno kontextem celé sociální interakce. Jinými slovy, dochází zde současně jak ke kontextuální determinaci jednotlivých promluv, tak k proměně determinujícího kontextu.

systematicky se opakující konverzační vzorce, a to zvláště na straně moderátora, který může a často musí adekvátně usměrňovat sekvenční organizaci promluvy², která ovlivňuje způsob jak participující komunikátoři, včetně moderátora, rozumí interakčnímu kontextu. Pokud například moderátor položí otázku, měla by následovat odpověď. Nestane-li se tak, dochází k narušení normativního řádu diskusních pravidel, resp. koherence celé rozpravy. A de facto i k oslabení její srozumitelnosti. Moderátor musí v takové situaci tento narušený sekvenční řád obnovit, jinak se rozprava rozpadá.

Z uvedeného plyne, že jsme se soustředili zvláště na kontextuální a institucionální determinaci³ konverzačních výměn mezi hosty pořadu a moderátorem. Cílem bylo odpovědět na otázku, zda specifické prostředí studiové diskuse ovlivňuje případné de/favorizační praxe moderátora. Využili jsme tak některé postupy KA k analytickému popisu interakční organizace diskuse. Zaměřili jsme se zvláště na to, jak moderátor interagoval s diskutujícími respondenty, respektive zda usměrňoval diskusi tak, aby nejen udržoval základní kvantitativní interakční rovnováhu, respektive možné hodnotové asymetrie dané například nerovnovážným výběrem diskutujících, které zvláště v politických debatách často nastávají.

Za hlavní analytickou jednotku jsem byla užita promluva/výrok moderátora/respondenta, respektive vzájemná interakce moderátora s respondenty. S touto analytickou jednotkou jsme pracovali na třech úrovních:

- a/ dramaturgie pořadu,
- b/ diskutovaná sub témata,
- c/ moderátorovo komunikační chování, řízení diskuse

Zvolené metody byly aplikovány s ohledem na povahu komunikační situace dané diskuse, respektive na distinktivní rysy daného diskusního formátu (viz. schéma 1).

² Má k dispozici řadu normativních procedur, které mu slouží k regulaci přístupu do diskuse (např. odebrání slova, doplnění korekcí nepravdivé informace apod). Rejstřík těchto procedur variuje od silně formálních postupů až po neformální, osobně zabarvené praxe Heritage and Greatbatch, 1991: 95).

³ Teorie rozlišuje dva základní směry aplikace konverzační analýzy: (a) první se soustřeďuje na analýzu každodenní konverzace, která je chápána jako sociální instituce disponující vlastními strukturami (Lerner, 2004), (b) druhý směr se zabývá tzv. „institucionální interakcí“ a analyzuje konverzační výměnu významů s cílem lépe porozumět prostředí různých sociálních institucí (Drew and Heritage, 1992).

4. ANALYTICKÁ ČÁST

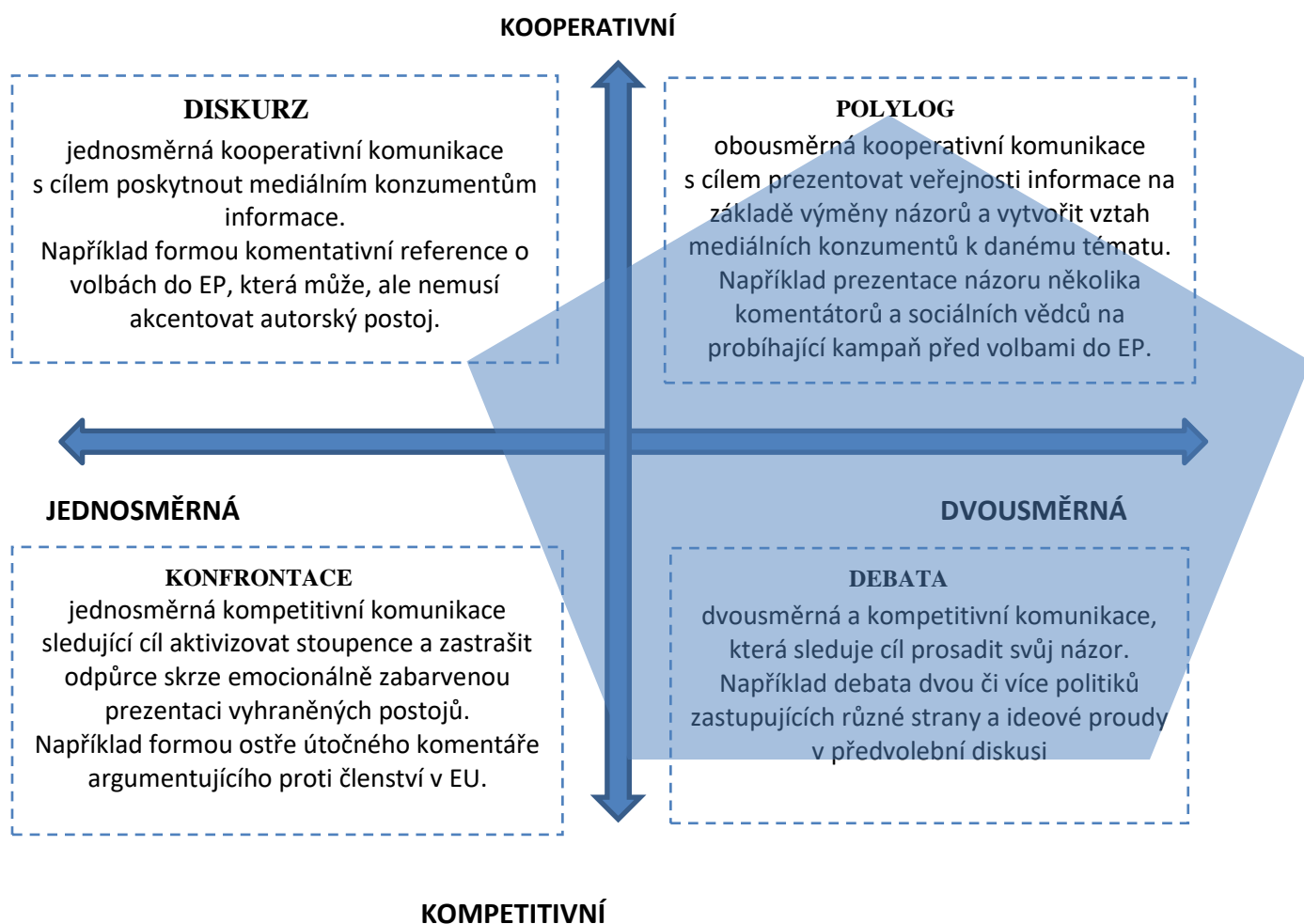
4.1. Základní charakteristika pořadu *Názory a argumenty*

Pořad *Názory a argumenty* zastřešuje dva odlišné formáty: „komentářový“ a diskusní.⁴ Analyzovaná debata (vysílaná 5.5. 2019) patří do formátu pravidelných nedělních diskusí na aktuální téma s „významnými osobnostmi našeho dění“, vysílaných od 18:10-18.59.

Odpovědný redaktor: Radko Kubičko

Formát pořadu kombinuje v nestejně míře čtyři modelové komunikační situace a konverzační typy. Jádro či těžiště diskuse spočívá v její dia(poly)logicko-debatní struktuře, do které občas pronikají jak diskurzivní monologicko-kazatelské prvky, tak i prvky aktivisticky-konfrontační. Jinými slovy, pro daný diskusní formát je určující tento kooperativně-kompetitivní konverzační rámeček.

Schéma 1 „*Názory a argumenty plus*“: základní charakteristika podle typu konverzace

⁴ V sobotu dává pořad prostor diskusnímu fóru mimoparlamentních stran a jednou měsíčně jsou k diskusi zváni zahraniční novináři, kteří žijí v České republice.

4.2. Byly adekvátně uváděny afiliace pozvaných respondentů?

Moderátor představil hosty následujícím způsobem:

- „politolog a vysokoškolský pedagog Daniel Kroupa“
- „komentátor *Hospodářských novin* Petr Honzejek“
- „ekonom Lukáš Kovanda z CZ fund“

Šlo o standardní postup, prostřednictvím kterého moderátor uvedl aktuálního zaměstnavatele, respektive profesi respondentů. Jinými slovy, naplnil korektně profesně rutinní požadavky daného publicistického žánru a diskusního formátu.

Jako námět či doporučení bych si dovilil navrhnout podrobnější představení hostů-respondentů. Jakkoliv posluchači ČRo plus a zvláště pořadu *Názory a argumenty* vykazují nadprůměrnou orientaci ve společensko-politické problematice, přesto nemusejí znát profesní i životní dráhu všech diskutujících. Krátké cca minutové miniprofilby by neubraly čas na vlastní diskusi a poskytly by méně zorientovaným posluchačům základní informace, referenční rámce svého druhu, jak číst názory hostů. Nabízí se i prezentace širších profilů respondentů na webu ČRo/pořadu, ze kterých by pak moderátor v diskusi vycházel. Vzhledem k tomu, že respondenti pořadu, jako významné veřejné figury, jsou obvykle častými hosty i jiných pořadů ČRo, předpokládám, že takovými profily již redakce zpravodajství de facto disponuje. Navíc by příprava takových širších profilů umožnila tvůrcům pořadu respektovat základní kritéria názorové plurality a diverzity pozvaných respondentů. Z pohledu analyzované diskuse jde o klíčovou otázku, na kterou se zaměříme v následující podkapitole.

4.3. Do jaké míry naplnil analyzovaný pořad požadavek na komplexní reprezentaci společenské reality, a to ve smyslu zastoupení názorové plurality, rozmanitosti?

4.3.1. Analýza intenzity otevřené plurality rozpravy

Úroveň *otevřené plurality* jako podmínky reprezentace co nejširšího spektra společenských skupin a jejich názorů je výsledkem mediální selektivity/strukturální homogenity prezentovaných mluvčích a jejich ideových východisek. Zaměřili jsme se tak na to, **kdo** komunikoval a **co** bylo komunikováno. Využili jsme primárně následující indikátory, které se jeví z pohledu ustálené dramaturgie nedělní diskuse ČRo plus jako relevantní:

1/ profesní/odborná pluralita respondentů⁵, která by měla nabízet posluchačům v rámci možností (počtu respondentů), co nejširší spektrum názorových perspektiv,

⁵ Vzhledem ke specifčnosti pořadu, který je postavena na různé úrovni odborné expertizy respondentů, nelze striktně vyžadovat pluralitu vzdělanostní. Jinými slovy, formát diskuse představuje přiznaně elitní fórum, ve

2/ generační a genderová pluralita hostů-respondentů, která by měla respektovat strukturu společnosti z pohledu jejích základních sociodemografických charakteristik,

3/ tematická rozmanitost zvolených subtémat i agend, ze kterých byla vybírána. Tato selekce by měla respektovat elementární kritéria pluralitní reprezentace aktuálních událostí, která jsou relevantní jak z pohledu cílové skupiny pořadu, tak i v optice širších zájmů dané společnosti, respektive jejích hlavních sociálních a kulturních identit,

4/ hodnotová, ideová/ideologická pluralita názorů hostů-respondentů, která by měla respektovat základní hodnotové a ideové proudy, respektive jejich relevanci ve společnosti.

Z pohledu prvních dvou výše uvedených indikátorů respektovala diskuse požadavky pluralitní reprezentace.

- (a) Debaty se zúčastnili: politolog a vysokoškolský pedagog, komentátor a ekonom. Vzhledem k formátu diskuse, která obvykle zve 3-4 hosty, bylo dané profesní spektrum zvoleno adekvátně, a to především vzhledem k diskutovaným subtématům.
- (b) Podařilo se také pozvat de facto třígenerační sestavu hostů, u které bylo lze předpokládat minimálně zkušenostně diferencovaný pohled na diskutované otázky. Šlo o správný záměr, který měl posílit názorovou pluralitu diskuse. Skutečnost, že se tento předpoklad zcela nenaplnil, nesouvisí primárně s generační strukturou mluvčích, ale s jejich hodnotovou blízkostí, jak ukážeme dále.
- (c) Diskuse byla genderově homogenní, ale v tomto ohledu je třeba sledovat rodovou strukturu respondentů daného pořadu dlouhodobě. Z jedné debaty nelze činit kritický závěr. Skutečnost, že jsou relevantní ženy-komentátorky podreprezentovány, jak v žurnalistickém poli, tak i v akademickém prostředí, představuje pro dramaturgii, de facto všech domácích diskusních pořadů, těžko řešitelný problém.
- (d) Dramaturgie zvolila pět relevantních témat, která reprezentovala pět významných, aktuálních sociopolitických subagend a problémových okruhů: *15 let členství ČR v EU, dozvuky cesty prezidenta Zemana do Číny, noví ministři vlády ČR, reakce ČSSD na petici za odvolání ministra kultury, žaloba*

kterém by laický hlas působil rušivě. Ostatně tzv. vox pop je přítomen v jiných pořadech zpravodajsko-publicistických pořadech ČRo.

na prezidenta iniciovaná senátory⁶. Jinými slovy, volba tematických celků otevírala prostor pro pluralitní výměnu názorů.

Za problematický lze považovat až způsob, jak bylo naplňováno čtvrté kritérium – *ideová a hodnotová pluralita*. Diskuse v tomto ohledu představovala jen omezeně názorově pluralitní *veřejné fórum*, které reprezentuje základní ideové a názorové proudy a nabízí jejich kultivující konfrontaci formou veřejné rozpravy. Diskuse plnila jen částečně také roli *zrcadla*, které odráží více méně vyváženě postoje a hodnoty rozmanitých názorových proudů a hodnot (Ekron, 2008; Entman, Wildman, 1992). Dalo by se říci, že zrcadlo, které bylo použito, odráželo, z pohledu pravo-levé osy, jen první část ideového spektra. V tomto smyslu tendovala rozprava k hodnotové homogenizaci. Zvláště v případě některých subtémat postrádala diskuse a její moderace kriticko-reflexivní nadhled, jak ukážeme podrobněji v následující analýze.

Hodnotová a názorová rozmanitost diskuse byla oslabena primárně výběrem hostů, respektive jejich skladbou. Pozvaní respondenti vytvářeli svými ideovými východisky více méně názorově homogenní skupinu, jejíž politická identita je zakotvena napravo od politického středu, respektive v liberálně-konzervativní pravicové perspektivě. Současně je ale třeba připustit, že v rámci tohoto základního liberálně pravicového zaměření mluvčích bylo lze rozlišovat mezi liberálně kritičtější perspektivou P. Honzejka, ekonomicistně pragmatickými názory L. Kovandy a autenticky konzervativním pohledem Evropana Daniela Kroupy. Jinými slovy, nelze tvrdit, že byla diskuse zcela hodnotově homogenní, její ideová variabilita se realizovala pouze od středu napravo. Nereprezentovala tak ani elementární pravo-levé zastoupení základních ideových proudů, které formují domácí sociopolitickou rozpravu.⁷

Příčinu naznačené omezené hodnotové plurality ale nevidím primárně v tom, že nebyla respektována mechanická „statistická“ verze názorové vyváženosti respondentů. Klíčový problém spočíval spíše v moderaci, která se nejen nepokusila naznačený liberálně pravicový spin vyvažovat, ale naopak jej systematicky posilovala.

Jinými slovy, analyzovaná diskuse jako celek nenabídla názorový střet, ale její dílčí konverzační sekvence charakterizoval, až na okrajové výjimky, názorový soulad mezi všemi mluvčími, včetně moderátora.

⁶ Poslední téma se z časových důvodů nepodařilo diskutovat.

⁷ Je pochopitelné, že vzhledem k danému formátu pořadu, respektive k omezenému počtu hostů, se ne vždy podaří obsadit nedělní diskusi „reprezentativně“, tedy tak, aby odlišná ideová východiska mluvčích umožňovala diskurzivní spor alespoň na v rovině pravolevé hodnotové osy. Proto je třeba sledovat toto kritérium v dlouhodobějším intervalu, který zahrne i další diskuse.

Platilo to zvláště pro tři následující subtémata, ve kterých chyběl hlas:

- *euroskeptické perspektivy* (téma: 15 let v EU),
- *provládní perspektivy* (subtéma: M. Benešová ministryní spravedlnosti),
- *sociálnědemokratické perspektivy* (subtéma: reakce ČSSD na petici za odvolání ministra kultury).

Jinými slovy, diskusi lze popsat jako nekonfliktní konverzaci, kterou charakterizovala vysoká míra sdílení názorů všech participujících mluvčích. Názorová pluralita se zúžila na tři odborné perspektivy, které se doplňovaly a rozvíjely jen v rámci pravostředového diskurzu. Úvodní zarámování každého nového (sub)tématu mluvčí většinou jen modifikovali v závislosti na své odbornosti (politická filozofie, ekonomie, politická žurnalistika). V tomto smyslu nelze tedy tvrdit, že rozprava byla zcela názorově homogenní, ale silně postrádala polarizující alternativu.

Z pohledu naplňování kritérií názorové plurality tak nepřispívala daná diskuse k rozvoji názorové rozmanitosti v rámci celého pravolevého ideového spektra.

4.4. Dopouštěl se moderátor favorizace či defavorizace respondentů, nebo subjektů a idejí, o kterých se v pořadu hovořilo?

Třetí otázka, kterou položil objednatel, se týkala role moderátora jako mluvčího odpovědného za to, aby diskuse probíhala v souladu s čl. 6.13 Kodexu ČRo, tj. tak, „aby posluchač nemohl rozpoznat, jaký názor má na věc, o níž informuje“.

4.4.1. Analýza intenzity reflexivní plurality rozpravy

Při analýze *reflexivní názorové plurality* jsme využili vybrané postupy konverzační, diskurzivní a rámcové analýzy (Gee, 1999; Hutchby, 2006; Clayman, Heritage, 2002; Entman, 1993). Zajímalo nás především:

- 1/ *jak* byl průběh diskuse ovlivněn moderací,
- 2/ do jaké míry moderátor respektoval pravidla žurnalistické objektivit⁸, respektive zda je uplatňoval při řízení konverzace s respondenty,
- 3/ *zda*, a pokud ano, tak jakým způsobem, moderátor uplatňoval de/favorizační rámování.⁹

⁸ Žurnalistickou objektivitu jsme chápali jako reprezentaci: (a) všech relevantních, (b) věcně správných a (c) nezkrácených (tj. úplných) informací, které (d) musí být komunikovány tak, aby byla jasně odděleny názory od faktů, které musí být prezentovány (e) nestranně, jak z pohledu respondentů, tak zvláště moderátora (viz. teoretická expozice).

⁹ Favorizaci jsme identifikovali na úrovni mluvčího, resp. komunikovaných idejí a hodnot, ale i u nepřítomných subjektů, kterých se diskuse dotýkala. Jde o záměrné i nezáměrné, zvukové, resp. verbální přepisování

Analýzu jsme aplikovali na moderátorovy promluvy, které měly většinou povahu otázky (tab. 1), a/nebo hodnotového rámování, jehož meta-komunikativní povaha (Van Gorp, 2005) napovídá diskutujícím, jak mají komentovat nastolené problémové okruhy chápat, a současně ovlivňuje dekodování na straně mediálních konzumentů (posluchačů). Jinými slovy, sledovali jsme, zda použité rámování podporovalo názorovou diverzitu, respektive, zda moderátor vyvažoval užité dominantní editoriaální rámce (kontra)rámci tak, aby nedocházelo k potlačování názorové plurality.

Při analýze jsme nejdříve identifikovali následující stavební prvky diskusní konverzace:

- a/ otázka (neutrálně zjišťovací, návodná)
- b/ zarámování (významový rámec)
- c/ dodatek
- d/ replika (výměna replik, pravidla konverzačních výměn, překrytí, přerušení)

4.4.1.1. Řízení rozpravy: dva relativně uzavřené, ale propojené komunikační obvody

Výše popsaná, nepřilíš hodnotově pluralitní sestava hostů vedla rozpravu ve dvou propojených, ale relativně uzavřených komunikačních obvodech (schéma 2). Rozprava tak probíhala jako konverzace: (a) mezi moderátorem a respondenty, (b) mezi respondenty. Moderátor tak buď:

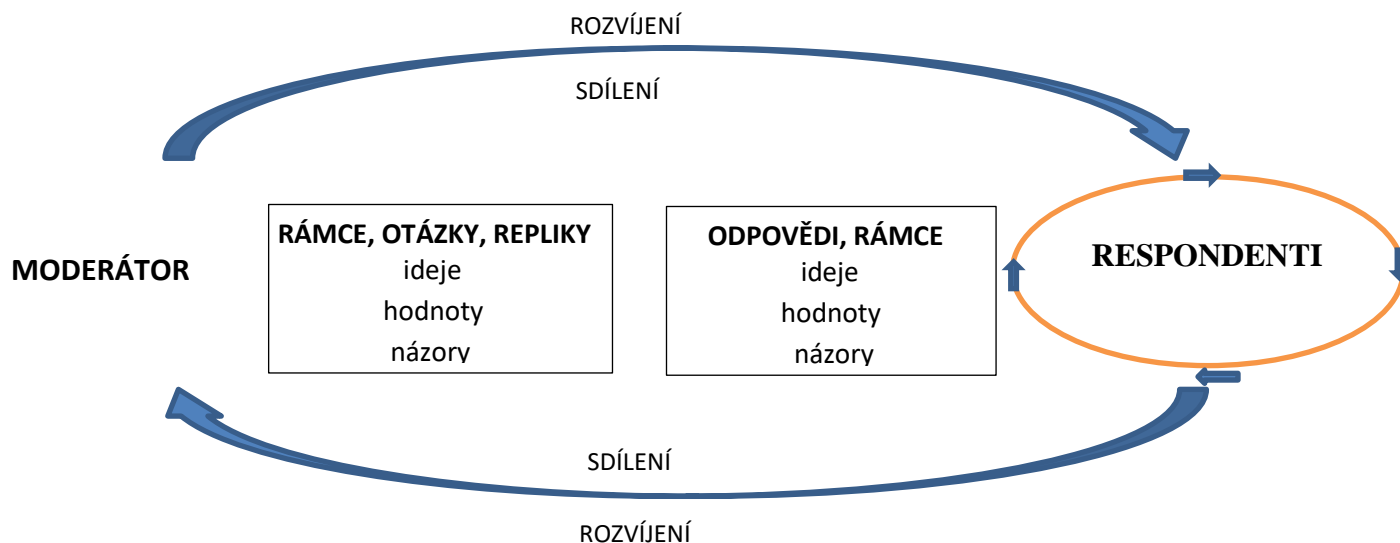
- (a) téma sám zarámoval a/nebo jej rozvíjel souhlasným přijetím či parafrází tvrzení některého z hostů (častější varianta), a/nebo
- (b) některý z respondentů reagoval na otázku/tvrzení moderátora, které rozvíjel či doplňoval v souladu s jeho původním zarámováním. Taková reakce pak byla většinou souhlasně přijímána a rozvíjena ostatními respondenty.

Konverzační výměny tak měly de facto cyklickou strukturu. K její reprodukci docházelo většinou nekriticky řetězícím se rozvíjením původního (moderátora nebo respondentova) preferovaného výkladového rámce, návodu, jak jednotlivá subtémata číst a hodnotit.

Výsledkem takto konsonantně propojených komunikačních obvodů byla sebereferenční hodnotová uzavřenost rozpravy, respektive názorů mluvčích odlišujících se jen v tom, co akcentovali na společně sdíleném konsenzu.

pozitivního statusu aktérům komunikační situace a/nebo jejich idejím, a to formou, která posiluje jejich hodnotu, resp. připisuje jim pozitivní status. Defavorizaci jsme identifikovali na úrovni mluvčího, resp. komunikovaných idejí a hodnot, ale i u nepřítomných subjektů, kterých se diskuse dotýkala. Jde o záměrné i nezáměrné zvukové, resp. verbální připisování negativního statusu aktérům komunikační situace a/nebo jejich idejím formou, která oslabuje jejich hodnotu, resp. připisuje jim negativní status. Za speciální případ defavorizace chápeme potlačování či zamlčování věcně a tematicky relevantních ideových perspektiv, názorů a postojů.

Schéma 2 Základní komunikační schéma diskuse: dva propojené, ale relativně uzavřené komunikační obvody

4.4.1.1.1. První komunikační obvod: konverzace moderátora s respondenty

Komunikace mezi moderátorem a respondenty měla převažující konsonantní charakter, hosté většinově sdíleli nastolené hodnotící rámce a názory. Z moderátorových 24 promluv bylo 17 hodnotících (tabulka 1). Více než polovinu z nich (9/53 %) respondenti přijali za své a dále rozvíjeli. Pouze tři tvrzení moderátora rozporovali, když všichni odmítli kritiku prezidentovy ekonomické diplomacie v Číně. Zbývající moderátorova tvrzení nechali ostatní mluví bez komentáře.

Ze strany moderátora byla oponentura názorů respondentů téměř nulová.¹⁰ Naopak moderátor si velmi často osvojil tvrzení některého z respondentů a využíval je nezdárka jako „oslí můstky“ při přechodu k dalšímu tématu či k akceleraci dalších konverzačních sekvencí. Pouze ve dvou případech moderátor mírně zpochybnil tvrzení respondentů formou doplnění některých jejich tvrzení. Zbývající moderátorovy dodatky neměly kriticko-polemickou povahu, ale většinou jen doplňovaly jeho názor.

¹⁰ Speciální případ této konsonantně nekritické konverzace představuje pasáž, ve které P. Honzejek označil ministra kultury Staňka jako „ministra s vizáží a vyjadřováním okresního tajemníka z osmdesátých let“. Platí obecně a, to ve všech kodexech, že invectivy adresované imidžovým charakteristikám jsou nepřijatelné. Byť by jejich popis nebyl vzdálený od pravdy. Akceptujeme-li takové nálepkování, budou následovat označení typického kriminálního imidž nezaměstnaného Róma nebo zesměšňování „mániček“, ve kterém vynikali právě oni okresní tajemníci v letech sedmdesátých. A bude jen krok k tomu, aby se objevila označení „typického“ židovského magnáta atd. Moderátor Honzejekovo spíše nálepkující než věcně kritické tvrzení nijak nerozporoval, což nepovažují za chybu. Vyhnul se tak amplifikaci daného stigmatu a prospěl jak dalšímu průběhu diskuse, tak nepřítomnému ministrovi. Měl ale stručně upozornit respondenta, že taková argumentace překračuje hranice etických standardů ČRo, a to tím spíše, když hodnocený politik nebyl v diskusi přítomen.

Tabulka 1 Konverzační aktivita moderátora: typy promluv

Typy promluv moderátora	Počet promluv
rámující (hodnotící) vstupy	5
neutrální, zjišťovací dotazy	7
návodné otázky s názorem moderátora	7
doplňující vstupy moderátora	5
CELKEM	24

Jak ukazuje tabulka 1, řízení diskuse se opíralo o návodné zarámování a otázky, které měly spíše strukturu tvrzení (ne tázací, ale oznamovací věty), prostřednictvím kterých moderátor deklaroval svá očekávání a současně jimi de facto „napovídal“ respondentům, jaká odpověď by se mu líbila.

Například dotaz 5 (tab. 1 v příloze): *Zeptám se L. Kovandy, jak je to s těmi směrnicemi, protože to je, velmi často, jak správně říkal pan Kroupa, často zamlžováno, a je to vydáváno za ten bruselský diktát.*

Používal k tomu občas i favorizaci respondenta „pochvalou“, kterou de facto deklaroval svůj postoj - „*jak správně říkal pan Kroupa*“, a jistě nevědomky tak napovídal respondentovi, jak je to s tím bruselským diktátem, respektive s tím, co je za něho vydáváno.

Jinou variantu naznačování preferované odpovědi ilustruje následující pasáž diskuse týkající se nástupu nové ministryně M. Benešové, kterou moderátor zarámoval následujícím způsobem: *„Paní M. Benešová se stala ministryní spravedlnosti. A také o sobě hned dala rychle vědět. Jen se na ministerstvu ohřála, respektive ještě ani neohřála, tak řekla, že uvažuje o zeštíhlení toho čtyřstupňového současného systému soudů a státních zastupitelství na jenom třístupňový, což by znamenalo, a to asi ta široká veřejnost především zaznamenala, že by skončila ta vrchní státní zastupitelství v Praze a Olomouci.“*

Moderátor interpretoval od počátku jednání nové ministryně, která se v úřadě jen *ohřála, respektive ještě ani neohřála* jako neočekávaně akční, na to, že je v úřadě tak krátký čas, a následně doložil tuto pochybnost další otázkou v podobě tvrzení: (...) *paní ministryně teď přichází, a to dokonce jí čeká jenom poloviční mandát, tak se to ani více méně nedá stihnout.* (rámeček 12; tab. 1 v příloze). Svou pochybnost si moderátor nechal posvětit jedním z respondentů (P. Honzejek), a to přesto, že M. Benešová opakovaně předdeslala, že jde o dlouhodobější plán, který dojde naplnění, pokud vůbec, v době, kdy ona na ministerstvu nebude. V další konverzační výměně pak exponovanou pochybnost, která se postupně transformovala v nedůvěru, moderátor posílil otázkou: *„Umíte si představit, že by ona udělala něco vlastně, jak sama řekla, že to tady lze udělat na objednávku, trestní stíhání, takže by naopak trestnímu stíhání jaksi na objednávku bránila?“* (dotaz 15; tab. 1 v příloze)

Tato poněkud krkolomná konstrukce naznačuje, že moderátor složitě hledal korektní formulaci. Neutrálnímu zjišťovacímu kódu dotazu by ale spíše svědčilo užití záporu, tedy „*umíte si představit, že*“ (...) „*by naopak trestnímu stíhání jaksi na objednávku **nebránila**?*“

Zvolená formulace spíše naznačuje, že není zcela jisté, že by ministryně takovému stíhání bránila. Pokud ale přijmeme standardní model výkonu funkce ministra spravedlnosti, je těžké si představit, že by jakýkoliv ministr nebránil stíhání na objednávku. Jinými slovy, pokud se moderátor de facto ptá na to, zda je pravděpodobné, že ministryně spravedlnosti bude dodržovat zákon, respektive, že nebude páchat trestný čin, podsouvá manifestně veřejnosti pochybnost o její profesní integritě. Takový postup se vzdáleně blíží velice široké aplikaci sporné zásady „presumpce viny“ vztahované v některých politických kulturách zvláště na politiky. Pro aplikaci této zásady ale nelze najít oporu v Zákoně o ČRo ani v Kodexu ČRo, který v čl. 20 specifickým způsobem upravuje pouze zásadu presumpce nevinny.

Pro popsanou sekvenci otázek-tvrzení je ale podstatné, že v daném případě nebyla moderátorova pochybnost důvodná, jelikož nebyly předloženy žádné důkazy o takovém chystaném protiprávním jednání ministryně. Navíc, a to je ještě podstatnější, neměla M. Benešová v daném pořadu možnost danou insinuaci vyvrátit. A moderátor, který měl být v tomto případě alespoň neutrálním arbitrem, byl místo toho autorem tohoto insinuačního zarámování.

Další ukázkou návodné otázky, která sleduje preferovanou odpověď, představuje následující formulace:

„Pane Kroupo, když čtvrtý den po uvedení do funkce, a to jeden z těch dnů byl státní svátek, odvolá nový ministr tak podstatnou figuru, jakou je ředitel silnic a dálnic, tak to vypadá, jako by už měl předem hotový názor na jeho práci?“

Moderátor i zde zpochybňuje nového ministra, aniž by uvedl jediný legitimní důvod takového rámování. Vychází jen z mylného předpokladu, že nový ministr nemůže znát práci nových podřízených, respektive, že by je měl začít sledovat až po nástupu do funkce. Naopak, znalost nového prostředí je u manažera vždy výhodou. V daném případě navíc nešlo pro nového ministra o neznámé prostředí. I zde se tak setkáváme s dotazem, který naznačuje problém tam, kde si moderátor přeje, aby byl. V dané souvislosti se nabízí úvaha o projektivní logice takového zarámování: *jako by už měl moderátor předem hotový názor na práci* ministra.

Nemyslím ale, že si moderátor vybral záměrně jako cíl své kritiky daného ministra. Spíše cítil oprávněnou potřebu alespoň částečně dynamizovat výše naznačený selankovitý průběh diskuse, a tak se ji pokusil drammatizovat exponováním pseudoproblému. Bohužel i

tato jeho návodná expozice byla přijata ostatními diskutujícími, respektive nebyla zpochybněna, ale jen rozváděna a de facto legitimována výše popsáním konsenzuálně-konsonantním způsobem.

I v tématu věnovanému kauze ministra kultury Staňka byl patrný návodný interpretační rámec, který vykolíkoval prostor pro možnou reakci respondentů:

„Připomínám, že ministr nepříliš vyargumentovanými důvody odvolal minulý týden ředitele Národní galerie v Praze pana Fajta. A také ještě ředitele Moravské galerie v Olomouci.“ (zarámování 22, tabulka 1 v příloze).

Možná měl moderátor na mysli účelově zvolené důvody, které ministr komunikoval a argumentoval naopak široce. Ostatně jeho argumenty měly přímo manifestní povahu v podobě žalob na dva ředitele institucí, které jsou řízeny MK. V daném případě by bylo mnohem korektnější, kdyby se moderátor jen zeptal hostů, zda považují ministrovo zdůvodnění za přesvědčivé, a tedy vyargumentované. Nebylo třeba apriori sdělovat, jak on to vidí a jaký má na celou situaci názor. V čemž pokračoval i v dalším dotazu adresovaném P. Honzejkovi stylem sebenaplňujícího se proocství.

„Zeptám se Petra Honzejka, jestli si myslí, že ten tlak bude pokračovat. To volání, ta petice má asi pět tisíc signatářů. Já myslím, že nebudou uspokojeni, že pan Hamáček, pan Staněk je jeho ministr z ČSSD, s tím nehodlá nic dělat. Ale možná, že se to jen odkládá na období po eurovolbách“. (dotaz 23, tabulka 1 v příloze).

4.4.1.1.2. Druhý komunikační obvod: konverzace mezi respondenty

I pro druhý komunikační obvod platila minimální míra polemičnosti. Hosté jen pozitivně reagovali na teze předřečníků, které většinou jen rozvíjeli a doplňovali. Problém samozřejmě nebyl v respondentech, ale v jejich hodnotové konsonanci, která oslabovala normativně očekávanou názorovou pluralitu veřejného fóra, jež de facto ani nehledalo možné názorové rozdíly.

Rozpravu respondentů tak opanovala konsenzuální konverzace popsaná v druhém kvadrantu schématu 1. – sebereferenčně sebetvrzující, cyklicky uzavřený, kooperativně-konsenzuální polylog, který postrádal širší spektrum názorových variant, a to zvláště v subtématech: *15 let členství v EU a nová ministryně spravedlnosti, reakce ČSSD na petici za odvolání ministra Staňka.*

Poněkud pestřejší byla jen diskuse týkající se *prezidentovy ekonomické diplomacie v Číně*, ve které se dva z mluvčích (L. Kovanda, P. Honzejk) postavili proti moderátorově kritickému

rámování. Ale i zde nakonec celkové vyznění dané subagendy směřovalo k modifikovanému přijetí úvodní kritické teze o neúspěšné prezidentově ekonomické diplomacii.

Pozitivně lze naopak hodnotit skutečnost, že tato relativně omezená názorová pluralita rozpravy vedla k tomu, že diskuse držela pohromadě a neštěpily ji věcně nepřislušné úkroky od tématu. V tomto směru je třeba práci moderátora ocenit.

4.4.2. Jednostranné rámování: reálné dobro vs. virtuální zlo

Diskuse vedená podle výše popsané konsensuální konverzační logiky by ale zvláště při padesátiminutové stopáži neobstála bez nastolování dílčích dramatizujících subtémat či označení subjektu/ů, názorů a idejí, se kterými by měli diskutující polemizovat. Bylo tak třeba vytvořit skrze rámování jednotlivých subtémat virtuální terče z nepřítomných subjektů, které bylo snadné podrobit kritice, jelikož se nemohli bránit a nenašli až na výjimky zastání ani u jednoho z mluvčích, včetně moderátora. Narativní dynamiku tak poskytoval celé diskusi polarizující dominantní rámec *dobro a zlo*, ve které bylo dobro fyzicky přítomné, zatímco zlo v podobě nepřítomných aktérů, jejich idejí a jednání, nedostalo slovo. Moderátor tak řídil diskusi podle binárně opoziční strategie rozlišující ostře mezi MY vs. ONI. Mohli bychom v této souvislosti hovořit o tzv. *preventivním rámování* většiny subtémat, pro které byl určující návodný výklad situace, jenž dává rámujičímu mluvčímu komunikační výhodu. Tento základní binarizující komunikační model se naplňoval zvláště ve dvou následujících subtématech:

- a) a/ moderátor hned u prvního tématu sdělil posluchačům i diskutujícím, co považuje za pozitivní (*asi bychom měli začít něčím pozitivním a slavnostním*), aby následně otevřel polemiku s nepřítomnými kritiky EU, pro které není výročí 15 let členství v EU něčím pozitivním (rámec 1; tab. 1 v příloze). Vzhledem k tomu, že se nepodařilo pozvat reprezentanty euroskepticismu, bylo ale povinností moderátora představit alespoň v základních rysech tuto perspektivu, její kritické postoje, aniž by je přitom musel hájit. Moderátor vůbec nevěnoval pozornost skutečně informačně potlačovaným přínosům členství ČR v EU, které redukoval na ekonomickou dimenzi, a nezmínil jeho fundamentálnější atribut - svobodný prostor občanských svobod (i ekonomických) a práv, který je častěji terčem kritiky než svobodná ekonomická směna. Místo toho se zaměřil na kritiky EU, pro které ale obtížně hledal pojmenování a neobratně si pomáhal odkazem na snahy o czechizit (dotaz 6; tab. 1 v příloze). Ocenil ale kritiku kritiků EU od D. Kroupy „*jak správně říkal*“ pan Kroupa, který označil kritiku evropských směrnic za „*zamřžování*“ (dotaz 5; tab. 1 v příloze). Aby vykompenzoval svou neadresnou kritiku *všelijaké kritiky a zpochybňování Bruselu* (dotaz 6; tab. 1 v příloze), přešel poněkud manipulativně k otázce vztahu mezi kritikou EU, Čínou a prezidentem. V další konverzační sekvenci pak nepřímo

Analyza diskusního pořadu Názory a argumenty: kulatý stůl Plus vysílaný dne 5. května 2019 spojil úvodní neadresné pojmenování nepřátel EU s prezidentem, který „nejezdí do Bruselu“, a položil mnohoznačnou otázku „Co ho k tomu vlastně vede? To vše ale měl nechat na respondentech, kterým nebylo třeba napovídat.

- b) druhou ilustraci naznačené hodnotové binarizace dané rozpravy představovalo manipulativní porovnání obchodní bilance ČR s EU na jedné straně, a slabé bilance s Čínou na straně druhé, které mělo delegitimovat ekonomickou diplomacii prezidenta v Číně. Moderátor poněkud nelogicky vyčítal prezidentovi, že *do země Evropské unie jenom velmi málo jezdí český prezident, ale za to jezdí do té Číny* (dotaz 7; tab. 1 v příloze). I laika by napadlo, že diplomatická podpora obchodu se zemí, kde se nedaří, je logická, zatímco tam, kde je podíl směny vysoký, není tak prioritní. Na účelovost této moderátorovy argumentace ostatně mírně upozornili i hosté. Šlo o jedinou část diskuse, kde nezněl jasný názorový soulad, byť i v této pasáži na konec moderátor dovedl své hosty ke kritice jiných aspektů prezidentovy zahraniční politiky. Moderace zde vykazovala explicitní negativní presupozici týkající se prezidenta. Formulace otázky: *Co ho k tomu vlastně vede?* (dotaz 7; tab. 1 v příloze) implikuje, že to jistě nebudou počestné důvody. Aby nenechal posluchače na pochybách, nakonec moderátor sám poskytl v otázce 11 (tab. 1 v příloze) i preferovanou odpověď, kde de facto naznačuje, že pokud prezident podporoval vybrané společnosti, jde o problematický postup. V této fázi již moderátor diskusi neřídil, ale stal se součástí všeobecného názorového souznění všech mluvčích.

4.4.2.1. De/favorizační mechanismy v kontextu žurnalistické objektivit

Vzhledem k výše popsanému konsenzuálnímu stylu moderace a kooperativní povaze diskusní konverzace nemůžeme hovořit ani o jediné moderátorově defavorizaci jeho „reálných“ hostů. To lze samozřejmě jen ocenit, ale tento postup ostře kontrastuje s výše naznačenými insinuačními postupy vůči nepřítomným aktérům.

Pokud šlo o samotnou studiovou konverzaci mezi moderátorem a jeho respondenty, byl postup O. Konráda korektní, respektive byl prost jakýchkoliv defavorizací, jak hostů, tak širších ideových rámců, ze kterých vycházeli (přímo i nepřímo). Moderátorovy otázky byly formulovány výhradně věcně (ad rem) a sloužily prověřování rozdílu mezi rétorikou respondentů a realitou – tzv. *split hunting* (Fairclough, 2000). Jediný případ dotazu typu ad hominem adresovaný D. Kroupovi sloužil de facto jen k vyloučení jeho příbuzenského vztahu k jednomu z diskutovaných úředníků. V tomto smyslu lze hovořit o věcném řízení diskuse (*topic agenda*). Bulvarizující postupy (*action agenda*) akcentující emocionální argumentaci se téměř nevyskytovaly. Jinými slovy ve vztahu k respondentům byly naplněny požadavky kladené na publicistiku veřejné služby, které korespondují s žurnalistickým pojetím objektivit, zvláště s požadavkem nepředpojatosti a fairness.

Za speciální případ defavorizace lze ale považovat výše naznačené potlačení oponentních hlasů u následujících tří subtemat:

- a) 15 let v EU, ve kterém chyběl hlas *euroskeptické perspektivy*,
- b) M. Benešová ministryní spravedlnosti, ve kterém chyběl hlas *pro vládní perspektivy*,
- c) reakce ČSSD na petici za odvolání ministra kultury, ve kterém chyběl hlas *sociálnědemokratické perspektivy*.

U všech tří subtemat se moderátor v rozpravě ani nepokusil zastupovat nepřítomné subjekty podrobené kritice. Tento postup je o to problematičtější, že kritice podrobené subjekty nenašli oporu ani u ostatních mluvčích. Výsledkem tohoto konsensuálního průběhu diskuse byla absence alternativních názorů a výkladů. V tomto smyslu můžeme hovořit o nepřímé defavorizaci těchto alternativně opozitních rámců.

5. HLAVNÍ ZÁVĚRY

Ještě, než přejdeme k zodpovězení otázek formulovaných objednatelem, je nutné upozornit na dva metodologické limity předložené analýzy.

- a) Na základě analýzy nelze dovozovat sílu dopadů (influence) a účinků (effects) dané diskuse na její posluchače. Jinými slovy analýza se nezabývá recepčními mechanismy, respektive způsobem, jak dekódovali posluchači celkové vyznění diskuse nebo dílčí promluvy moderátora a jeho hostů. Je pravděpodobné, že někteří byli vůči naznačeným slabinám moderace imunní, stejně jako byla pro jiné potěšujícím zpevněním dávno internalizovaných postojů a názorů. K zodpovězení otázky, jak tento proces dekódování probíhal, nemůže daná analýza poskytnout žádné relevantní údaje. Její referenční rámec, analyzovaný materiál a zvolená metoda dovoluje činit závěry pouze ve vztahu k moderátorské praxi.
- b) Na základě dané analýzy není možné usuzovat na profesní standardy uplatňované v ostatních nedělních diskusích *Názorů a argumentů Plus*. Analýza vypovídá pouze o průběhu rozpravy odvysílané 5. května 2019.

Dle zadání měla analýza poskytnout odpovědi na tři základní otázky. Jelikož jsme poslední rozdělili do dvou dílčích problémových okruhů, nabízíme čtyři odpovědi.

1/ Byly adekvátně uváděny afiliace pozvaných respondentů?

Ano, moderátor představil hosty věcně korektně, v souladu profesně rutinními požadavky daného publicistického žánru a diskusního formátu.

2/ Naplnil analyzovaný pořad požadavek na komplexní reprezentaci společenské reality, a to ve smyslu zastoupení názorové plurality, rozmanitosti?

Diskuse v tomto ohledu představovala jen omezeně názorově pluralitní *veřejné fórum* a rozprava plnila jen částečně roli *zrcadla*, které odráží více méně vyváženě postoje a hodnoty rozmanitých názorových proudů a hodnot. Dalo by se říci, že rozprava odrážela hodnotové spektrum jen části pravo-levé osy. V tomto smyslu přispívala diskuse jen omezeně k rozvoji názorové plurality. Nelze ale tvrdit, že byla rozprava jako celek zcela hodnotově homogenní. Její ideová variabilita se ale realizovala pouze od středu napravo, v liberálně-konzervativním rámci.

3/ Počínal si moderátor v souladu s čl. 6.13 Kodexu ČRo, tj. tak, „aby posluchač nemohl rozpoznat, jaký názor má na věc, o níž informuje“?

Moderace se opírala o návodné otázky (často bez otazníku, ale ve struktuře oznamovací věty) a zarámování, které měly spíše strukturu tvrzení, prostřednictvím kterých moderátor deklaroval svá očekávání a současně jimi de facto „napovídal“ respondentům, jaká odpověď by se mu líbila. V této souvislosti můžeme hovořit o nekriticky řetězcím se rozvíjení původního moderátorova preferovaného výkladového rámce, návodu, jak jednotlivá subtémata číst a hodnotit. Jinými slovy, moderátor v průběhu celé rozpravy opakovaně deklaroval svůj názor na diskutovaná témata.

4/ Nedopouštěl se moderátor nějakých podob favorizace či naopak defavorizace, ať už některých respondentů, nebo subjektů, o kterých se v pořadech hovořilo?

Pokud šlo o samotnou studiovou konverzaci mezi moderátorem a jeho respondenty, byl postup O. Konráda korektní, respektive byl prost jakýchkoliv defavorizací, jak hostů, tak širších ideových rámců, ze kterých vycházeli (přímo i nepřímo). Moderátorovy otázky byly formulovány výhradně věcně (ad rem) a sloužily prověřování rozdílu mezi rétorikou respondentů a realitou – tzv. *split hunting* (Fairclough, 2000). V tomto smyslu lze hovořit o věcném řízení diskuse, ve které se neobjevovaly bulvarizující prvky a postupy. Jinými slovy, ve vztahu k respondentům byly naplněny požadavky kladené na publicistiku veřejné služby, které korespondují s žurnalistickým pojetím objektivity, zvláště s požadavkem nepředpojatosti a fairness.

Za speciální případ defavorizace lze ale považovat výše naznačené potlačení oponentních hlasů u následujících tří subtémat:

- a) 15 let v EU, ve kterém chyběl hlas *euroskeptické perspektivy*,
- b) M. Benešová ministryní spravedlnosti, ve kterém chyběl hlas *pro vládní perspektivy*,
- c) reakce ČSSD na petici za odvolání ministra kultury, ve kterém chyběl hlas *sociálnědemokratické perspektivy*.

Nejproblematictější bylo využití polarizujícího rámce *dobro a zlo*, ve kterém bylo dobro fyzicky přítomné, zatímco zlo v podobě nepřítomných aktérů, jejich idejí a jednání, nedostalo slovo. Moderátor skrze rámování jednotlivých subtémat vytvořil z nepřítomných subjektů virtuální terče, které bylo snadné podrobit kritice, jelikož se nemohli bránit a nenašli až na výjimky zastání ani u jednoho z mluvčích, včetně moderátora. Ten tak řídil diskusi podle binárně opoziční strategie rozlišující ostře mezi MY vs. ONI. Mohli bychom v této souvislosti hovořit o tzv. *preventivním rámování* většiny subtémat, pro které byl určující návodný popis situace, jenž dává rámujičímu mluvčímu komunikační výhodu.

Analýza diskusního pořadu Názory a argumenty: kulatý stůl Plus vysílaný dne 5. května 2019

Moderátor skrze rámování jednotlivých subtémat vytvořil virtuální terče z nepřítomných subjektů, které bylo snadné podrobit kritice, jelikož se nemohli bránit, a kteří až na výjimky nenašli zastání ani u jednoho z mluvčích, včetně moderátora.

6. SEZNAM POUŽITÉ A REFERENČNÍ LITERATURY

- Abercrombie, N., Hill, S. & Turner, B. (1980) *The Dominant Ideology Thesis*. London: Georg Allen and Unwin.
- Aslama, E. de Bens, J. van Cuilenburg, K. Nordenstreng, W. Schulz & R. van der Wurff (2007). Measuring and assessing empirical media diversity: Some European cases, in: E. De Bens (Eds). *Media between Culture and Commerce*, pp. 55-98. Bristol: Intellect.
- Bateson, G. (1954) 'A Theory of Play and Fantasy' in K. Salen & E. Zimmerman (Eds.) *The Game Design Reader*, (pp. 314-328). Cambridge, London: The MIT Press.
- Benoit, W.L. (2007) *Communication in Political Campaigns*. New York: Peter Lang.
- Benoit, W.L. & Airne, D. (2005) 'A Functional Analysis of American Vice Presidential Debates', *Argumentation and Advocacy* 41: 225-236.
- Benoit, W.L. & Harthcock, A. (1999) 'Functions of the Great Debates: Acclaims, Attacks, and Defenses in the 1960 Presidential Debates', *Communication Monographs* 66: 341-357.
- Benoit, W.L. & Sheaffer, T. (2006) 'Functional Theory and Political Discourse: Televised Debates in Israel and the United States', *Journalism & Mass Communication Quarterly* 83(2): 281-297.
- Benoit, W.L., Wen, W.-C., & Yu, T.-H. (2007) 'A Functional Analysis of 2004 Taiwanese Political Debates', *Asian Journal of Communication* 17(1): 24-39.
- Broughton-Micova S (2012) Media pluralism. Available at: <http://blogs.lse.ac.uk/mediapolicyproject/2012/01/26/media-pluralism-the-enigma-of-oxford/>.
- Carragee KM (1993) A critical evaluation of debates examining the media hegemony thesis. *Western Journal of Communication* 57: 330-348.
- Clayman, S. & Heritage, J. (2002) *The news interview: journalists and public figures on the air*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Drew, P. and Heritage, J. (eds.) (1992) *Talk At Work: Interaction in Institutional Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ekron Z (2008) A critical and functional analysis of the mirror metaphor with reference to the media's responsibility towards society. *Global Media Journal-African Edition* 2(1): 80-87.
- Entman, R. M. (1989) *Democracy without citizens: Media and the decay of American politics*. Oxford University Press on Demand.
- Ekron Z (2008) A critical and functional analysis of the mirror metaphor with reference to the media's responsibility towards society. *Global Media Journal-African Edition* 2(1): 80-87.
- Entman, R. M. (1989) *Democracy without citizens: Media and the decay of American politics*. Oxford University Press on Demand.
- Entman, R. M. (1993) 'Framing: Toward clarification of a fractured paradigm', *Journal of Communication* 43 (4): 51-58.
- Fowler R (1991) *Language in the News: Discourse and Ideology in the Press*. London: Routledge.
- Galtung, Johan, and Mari Ruge. 1965. "The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers." *Journal of International Peace Research* 2: 64-90.
- Gee, James P. 1999. *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and method*. London – New York: Routledge.
- Goffman, E. (1974) *Frame analysis*. Lebanon, NH: University Press of New England.
- Golding, Peter, and Philip Elliott. 1979. *Making the News*. London: Longman.
- Greatbatch, D. (1998) Conversation analysis: Neutralism in British news interviews. In A. Bell and P. Garrett (eds), *Approaches to Media Discourse*. Oxford: Blackwell.

- Greatbatch, D. (1992) On the management of disagreement between news interviewees. In P. Drew and J. Heritage (eds), *Talk At Work*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Groeling T (2013) Media bias by the numbers: challenges and opportunities in the empirical study of partisan news. *Annual Review of Political Science* 16: 129–151.
- Groseclose T and Milyo J (2005) A measure of media bias. *The Quarterly Journal of Economics* 120(4): 1191–1237.
- Hall, S. (1982): The rediscovery of ideology: return of the repressed in media studies. In:
- Gurevitch, M. et al.: *Culture, Society and the Media*. Methuen, pp. 354-363.
- Tony Harcup & Deirdre O'Neill (2017) What is News?, *Journalism Studies*, 18:12, 1470-1488, DOI: 10.1080/1461670X.2016.1150193
- Harcup, Tony, and Deirdre O'Neill. 2001. "What is News? Galtung and Ruge Revisited." *Journalism Studies* 2 (2): 261–280.
- Haug, M., Koppang, H. & Svennevig, J. (2010) 'Moderator Bias in Television Coverage of an Election Campaign with no Political Advertising', *Nordicom Review* 31 (2): 79-94.
- Heywood, A. *Politologické ideologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008.
- Hutchby, I. (2006) *Media Talk: Conversation Analysis and the Study of Broadcasting*. Glasgow: Open University Press.
- Clifford Christians, Theodore L. Glasser, Denis McQuail, Kaarle Nordenstreng, Robert A. White (2009) *Normative Theories of the Media: Journalism in democratic societies*. University of Illinois Press. in *Democratic Societies*. Urbana, IL and Chicago, IL: University of Illinois Press.
- Isotalus, P. (2001) 'Presidential Campaigning in Finland', *World Communication*, 30(2): 5-23.
- Isotalus, P. (2009) 'Agreement and Disagreement in Focus: A Cultural Perspective on Televised Election debates', in R. Wilkins & P. Isotalus (Eds.) *Speech Culture in Finland*, (pp.191-208). Lanham, LD: University Press of America.
- Isotalus, P. & Aarnio, E. (2006) 'A Model of Televised Election Discussion: The Finnish Multi-party System Perspective', *Javnost-The Public* 13: 61-71.
- Karppinen K (2013) *Rethinking Media Pluralism*. New York: Fordham University Press.
- Karppinen K (2007) Making a difference to media pluralism: a critique of the pluralistic consensus in European media policy. In: Cammaerts B and Carpentier N (eds) *Reclaiming the Media: Communication Rights and Democratic Media Roles*. Bristol: Intellect Books, pp. 9–30.
- Krippendorff, K. (2004) *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Los Angeles, London: Sage.
- Lee, C. & Benoit, W.L. (2005) 'A Functional Analysis of the 2002 Korea Presidential Debates', *Asian Journal of Communication*, 15: 115-132.
- Lerner, G. (ed.) (2004) *Conversation Analysis: Studies from the First Generation*. Amsterdam: John Benjamins.
- Maesele P (2015) Risk conflicts, critical discourse analysis, and media discourses on GM crops and food. *Journalism* 16(2): 278–297.
- Marchart O (2011) From media to mediality: mediatic (counter-)apparatuses and the concept of the political in communication studies. In: Dahlberg L and Phelan S (eds) *Discourse Theory and Critical Media Politics*. Palgrave Macmillan UK.
- Manheim, J.B. & Albritton, R.B. (1984) 'Changing National Images: International Public Relations and Media Agenda Setting', *The American Political Science Review*, 78 (3): 641-657.
- McCombs, M. E., Shaw, D. L. (1972) "The Agenda-Setting Function of Mass Media." *The Public Opinion Quarterly* 36 (2): 176 – 187.
- McCombs, M. (2009), *Agenda setting: nastolování agendy – masová média a veřejné mínění*. Portál. Praha.
- McKinney, M.S. & Carlin, D. B. (2004) 'Political Campaign Debates', in L.L. Kaid (Ed.) *Handbook of Political Communication Research* (pp. 203-234). Mahwah: Lawrence Erlbaum.

- Metzger, M. (2005). Interpreted discourse: Learning and recognizing what interpreters do in interaction. In C. Roy (Ed.), *Advances in teaching sign language interpreters*. (pp. 100-122). Washington, DC: Gallaudet University Press.
- Morgan, M., Signorielli, N. (1990): *Cultivation Analysis*. Sage.
- Neuendorf, K. A. (2009) Reliability for content analysis. In A. B. Jordan, D. Kunkel, J. Manganello & M. Fishbein (Eds.) *Media messages and public health: A decisions approach to content analysis* (pp. 67-87). New York: Routledge.
- Neuendorf, K. A. (2002) *The Content Analysis Guidebook*. Thousand Oaks: Sage.
- Neuendorf, K. A., & Skalski, P. D. (2009) Quantitative content analysis and the measurement of collective identity. In R. Abdelal, Y. M. Herrera, A. I. Johnston & R. McDermott (Eds.), *Measuring identity: A guide for social scientists* (pp. 203-236). Cambridge: Cambridge University Press.
- Philo G (ed.) (1995) *The Glasgow Media Group Reader, vol. II: Industry, Economy, War and Politics*. London: Routledge.
- Schultz, Ida. 2007. "The Journalistic Gut Feeling." *Journalism Practice* 1 (2): 190–207.
- Strömbäck, J., R. Negrine, D. N. Hopmann, C. Jalali, R. Berganza, G.U.H. Seeber, J. Volek, B. Dobek, J. Mykkänen, M. Maier, B. Marinella & A. Seceleanu (2012) 'Sourcing the News: Comparing Source Use and Media Framing of the 2009 EP Elections', *Journal of Political Marketing*, 17 (2): 1-23.
- Strömbäck, J., R. Negrine, D.N. Hopmann, M. Maier, R. Berganza, J. Volek, B. Dobek-Ostrowska, J. Mykkänen, A. F. Roncarolo (2011) The Mediatization And Framing Of European Parliamentary Elections Campaigns. In M. Maier, J. Strömbäck & L. Kaid (Eds.), *Political Communication In European Parliamentary Elections* (pp. 161-175). England/USA: Ashgate Publishing Limited.
- Thetela P (2001) Critique discourses and ideology in newspaper reports: a discourse analysis of the South African press reports on the 1998 SADC's military intervention in Lesotho. *Discourse & Society* 12(3): 347–370.
- Thompson, J. (1990): *Ideology and Modern Culture: Critical Social Theory in the Era of Mass Communication*. Stanford University Press.
- Tolson, A. (ed.) (2001) *Television Talk Shows: Discourse, Performance, Spectacle*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Valcke P, Sükösd M, Picard RW, et al. (2009) Independent study on indicators for media pluralism – towards a risk-based approach. Report prepared for the European Commission, Directorate-General Information Society and Media. Leuven: ICRI.
- Van Gorp, B. (2005) 'Where is the Frame?: Victims and Intruders in the Belgian Press Coverage of the Asylum Issue', *European Journal of Communication* 20 (4): 484 – 507.
- Vreese, C. H. De. (2005) 'News framing: Theory and typology', *Information Design Journal* 13 (1): 51 – 62.
- Volek, Jaromír a Marína Urbániková. *Čeští novináři v komparativní perspektivě*. Praha: Academia, 2017. 386 s. Společnost, sv. 18. ISBN 978-80-200-2699-6.
- Volek, J. (2013) 'Mediální obraz ve volební kampani: první prezidentská volba v médiích jako ritualizované (melo)drama o hledání aristokrata plebejce'. In: *Media a společnost*. Praha.
- Volek, J. (2010) Czech Journalists After the Collapse of the Old Media System: Looking for New Professional Self-Image. In B. Dobek-Ostrowska, M. Głowacki, K. Jakubowicz, M. Sükösd (Eds.): *Comparative Media Systems. European and Global Perspectives* (pp. 171-194). Budapest: Central European University Press.
- Woods J (2007) Democracy and the press: a comparative analysis of pluralism in the international print media. *The Social Science Journal* 44(2): 213–230.
- Vreese, C. H. De. (2005) 'News framing: Theory and typology', *Information Design Journal* 13 (1): 51 – 62.
- Westerstahl, J. (1983) 'Objective News Reporting', *Communication research* 10 (3): 403-424.
- Wendelin, Manuel, Ines Engelmann, and Julia Neubarth. 2015. "User Rankings and Journalistic News Selection." *Journalism Studies*. doi:10.1080/1461670X.2015.1040892.

- Woods J (2007) Democracy and the press: a comparative analysis of pluralism in the international print media. *The Social Science Journal* 44(2): 213–230.

7. PŘÍLOHA

Tabulka 1 Přepis rámců a dotazů použitých moderátorem rozlišující neutrálně zjišťovací a návodné dotazy

TÉMA: a) 15 let členství ČR v EU b) Dozvuky cesty prezidenta Zemana do Číny
1/ ZARÁMOVÁNÍ: Tak asi bychom měli začít něčím pozitivním a slavnostním. Čili 15 let České republiky v Evropské unii.
2/ DOTAZ NZ: <i>Co pro vás znamená naše členství a co si myslíte, že se s ním bude dít dál?</i>
3/ DOPLNĚNÍ: <i>Ale už se říkalo, zpátky do Evropy</i>
4/ DOTAZ: NZ <i>A Děje se tak?</i>
5/ DOTAZ NV: <i>Zeptám se L. Kovandy, jak je to s těmi směrnicemi, protože to je, velmi často, jak správně říkal pan Kroupa, často zamlžováno, a je to vydáváno za ten bruselský diktát.</i>
6/ DOTAZ NV: <i>Zeptám se Petra Honzejka. Proč ale, když zřejmě to, co říkal pan Kovanda, musí vědět politikové, zejména těch základních číslech toho obchodu, to že například je nějakých osmdesát procent našeho vývozu je právě do země EU. Tak proč přes to, tu a tam někdo nepřímou vytahuje tu cekzitovou kartu, to dělá maximálně Spravedlnost a přímá demokracie, ale jinak vlastně žádná politická strana ne? Ale všelijaká kritika a zpochybňování Bruselu je slyšet často.</i>
7/ DOTAZ NV <i>Já jenom navážu na to, co zmínil L. Kovanda. To srovnání našeho vývozu do země EU a do Číny, osmdesát pět vůči jeden a půl. (...) Přesto do země Evropské unie jenom velmi málo jezdí český prezident, ale za to jezdí do té Číny. Co ho k tomu vlastně vede?</i>
8/ DOPLNĚNÍ: <i>On dokonce sám to řekl v Pekingu, že nejčastěji za svého prezidentování jezdí do Číny.</i>
9/ DOPLNĚNÍ: <i>A navíc ta ekonomická diplomacie, jak o tom pan prezident hovoří právě s tou Čínou zrovna nějaký velký úspěch nemá.</i>
10/ DOPLNĚNÍ: <i>Tak především, ty sliby investic až při návštěvě prezidenta SI v Praze.</i>
11/ DOTAZ NZ: <i>Zeptám se Petra Honzejka, je to tak, že prezident ad jedna v Číně bojuje za firmu Huawei čínskou, anebo Home Credit, případně a Seven energy Pavla Tykače, což se stalo teď?</i>
TÉMA: Noví ministři vlády ČR
12/ ZARÁMOVÁNÍ: <i>Pojďme k dalšímu tématu tohoto týdne, kdy byli do funkce uvedeni tři noví ministři. Karel Havlíček bude řídit resort průmyslu a obchodu, Vladimír Kremlík dopravu a to, co je asi nejsledovanější, protože to hned taky znamenalo protesty na českých náměstích. Paní M. Benešová se stala ministryní spravedlnosti. A také o sobě hned dala rychle vědět. Jen se na ministerstvu ohřála, respektive ještě ani neohřála, tak řekla, že uvažuje o zeštíhlení toho čtyřstupňového současného systému soudů a státních zastupitelství na jenom třístupňový, což by znamenalo, a to asi ta široká veřejnost především zaznamenala, že by skončila ta vrchní státní zastupitelství v Praze a Olomouci.</i>
13/ DOTAZ NV: <i>Dotaz pro Petra Honzejka. (v této pasáži je patrné, že při pořizování záznamu nastaly technické problémy, nebo jde o zásah, který nastal v postprodukční fázi). Není to nic nového, konkrétně o té reformě státních zastupitelství se mluví dlouho, zatím to bylo vždycky nakonec odloženo z nejrůznějších důvodů. Ale paní ministryně teď přichází, a to dokonce jí čeká jenom poloviční mandát, tak se to ani více méně nedá stihnout?</i>

14/ DOTAZ: NZ Lukáš Kovanda, není to sice jeho specializace tahleta oblast. Nicméně ale sledujete danou oblast dost podrobně. Takže ty obavy, že paní Benešová přichází nebo už přišla na to ministerstvo kvůli kauze Čapí hnízdo, jsou podle vás opodstatněné, nebo přece jenom je to přehnané?

15/ DOTAZ NZ: Zeptám se Daniela Kroupy. Vy znáte zřejmě paní ministryni ještě z doby, kdy jste býval sám politikem. Umíte si představit, že by ona udělala něco vlastně, jak sama řekla, že to tady lze udělat na objednávku, trestní stíhání, takže by naopak trestnímu stíhání jaksi na objednávku bránila?

16/ ZARÁMOVÁNÍ: Zastavme se ještě u druhého nového ministra Vladimíra Kremlíka. Ten v pátek, a to se možná trochu čekat dalo, odvolal z funkce generálního ředitele ředitelství silnic a dálnic Jana Kroupu (...) a jeho nástupcem jmenoval právě od tohoto pondělí šestého května Pavola Kováčika.

17/ ZARÁMOVÁNÍ: Začnu u Lukáše Kovandy. Samozřejmě souvisí výměna v čele ředitelství silnic a dálnic, se stavbami, které jsou kritizovány pro své pomalé tempo.

18/ DOTAZ NV: Pane Kroupo, když čtvrtý den po uvedení do funkce, a to jeden z těch dnů byl státní svátek, odvolá nový ministr tak podstatnou figuru, jakou je ředitel silnic a dálnic, tak to vypadá, jako by už měl předem hotový názor na jeho práci?

19/ DOTAZ NV: Dobře, ale přece jen se očekává, že nový ministr právě tuhle tu rozvratnost, o které teď mluvil Daniel Kroupa, trochu dá dohromady.

20/ DOTAZ NZ: Je to skutečně takováhle perspektiva, pane Kovando?

21/ DOPLNĚNÍ: Ale jsou zadlužené.

TÉMA: Reakce ČSSD na petici za odvolání ministra kultury

22/ ZARÁMOVÁNÍ: Předseda ČSSD Jan Hamáček se po čtvrté schůzce s autory petice za odvolání ministra kultury Antonína Staňka nechystá navrhnout jeho konec ve vládě. Připomínám, že ministr nepříliš vyargumentovanými důvody odvolal minulý týden ředitele Národní galerie v Praze pana Fajtu. A taky ještě ředitele Moravské galerie v Olomouci.

23/ DOTAZ NV: Zeptám se Petra Honzejka, jestli si myslí, že ten tlak bude pokračovat. To volání, ta petice má asi pět tisíc signatářů. Já myslím, že nebudou uspokojeni, že pan Hamáček, pan Staněk je jeho ministr z ČSSD, s tím nehodlá nic dělat. Ale možná, že se to jen odkládá na období po eurovolbách.

24/ DOTAZ NZ: Bude v takové chvíli se za něj stavět pan prezident?

Pozn. NZ – neutrálně zjišťovací, NV - návodný, prezentující názor moderátora

Česká republika

FOCUS - Marketing & Social Research

Vrchlického sad 4
602 00 Brno
tel.: +420 532 191 470
fax: +420 532 191 475

e-mail: info@focus-agency.cz
www.focus-agency.cz

Slovenská republika

FOCUS - Marketing & Social Research

Sládkovičova 4
810 00 Bratislava
tel.: +421 252 931 366
fax: +421 252 931 378

e-mail: info@focus-research.sk
www.focus-research.sk

Dáváme datům smysl

... již více než 20 let!